

4.2.2021

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

Sisäministeriön lausuntopyyntö 7.1.2021 (SMDno-2019-2239)

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Päivittäistavarakauppa ry:ltä (PTY) lausuntoa luonnoksesta arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. PTY kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Raha-automaattien hajasijoitusjärjestelmän säilyttäminen

Pidämme tärkeänä, ettei esitykseen sisälly ehdotusta nykyisenkaltaisesta raha-automaattien hajasijoitusjärjestelmästä luopumiseksi. Nyt tehtävien ja aikaisempien lakimuutosten sekä Veikkaus Oy:n vapaaehtoisesti tekemien vastuullisuustoimien vaikutukset tulee arvioida huolellisesti ennen kuin hajasijoitusjärjestelmään suunnitellaan uusia muutoksia.

Kannatamme siirtymistä kaikkien Veikkauksen pelien pelaajien pakolliseen tunnistautumiseen, vaikka sillä väistämättä on huomattavia kielteisiä vaikutuksia asiamiesten palkkiokertymään. Tunnistautuneena pelaamiseen liitettävissä olevat ratkaisut, kuten enimmäiskulutusrajat ja pelaajan itsensä asettamat pelikiellot ovat hyvä keino vähentää riskipelaamisen haittoja.

Hajasijoitusjärjestelmää tulee kehittää niin, ettei kontrolloimattoman, ulkomaisilla rahapelisivustoilla tapahtuvan uhkapelaamisen kiinnostavuus suomalaisille kuluttajille lisäännä. Ulkomaiset rahapelisivustot kilpailevat raha-automaattipelaamisen kanssa.

Veikkauksen rahapeliautomaattien taloudellinen merkitys myymälöille

Pelituotoilla on erityisen suuri merkitys erityisesti haja-asutusalueiden kauppojen ja pienten myymälöiden toimintaedellytyksille. Jos myymälän kannattavuus on jo valmiiksi heikko, pelituottojen lasku saattaa johtaa toiminnan lopettamiseen.

Pakollisen tunnistautumisen mukanaan tuoma muutos on asiointikokemuksen kannalta merkittävä, joten se on toteutettava huolella ja hyödyntäen parhaita teknisiä ratkaisuja. Satunnaisesti ja pienin panoksin pelaavien asiakkaiden suuren enemmistön pelaamisen väheneminen laskee pelituottoja ilman, että pelaamisen haitat vähenevät.

Pidämmekin huolestuttavana esityksen sivulla 49 mainittua Veikkaus Oy:n arviota, jonka mukaan asiamiespalkkiot laskisivat tunnistettuna pelaamiseen siirtymisen myötä raha-automaattien osalta vuoden 2019 tasolta 82,5 miljoonaa euroa tasolle 32,1 miljoonaa euroa vuonna 2021. Lisäksi asiamiehet menettäisivät kuponkipelien ja raaputusarpojen osalta 10 miljoonan euron vuotuiset palkkiot.

4.2.2021

Hajasijoitusjärjestelmän tulee olla syrjimätön. Myymälän sijainti ei voi olla perustelu jättää myymälää ilman automaattia. Automaattien sijainnin sääntely ei saa muodostua asiamiesten kannalta eriarvoistavaksi ja liiketoiminnan ennustettavuutta vähentäväksi. Automaattien sijoittelun kriteerien tulee vastaisuudessaakin olla kohtuulliset ja tasapuoliset myös asiamiesten kannalta.

Rahapelien omavalvonta ja ikärajalvonta myymälöissä

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi omavalvontaa koskeva pykälä, jonka mukaan sekä Veikkaus Oy että pelipisteiden haltija velvoitettaisiin laatimaan omavalvontasuunnitelma. Kannatamme lisäystä, kunhan toteutuksessa myymälöiden osalta hyödynnetään kaupan nykyisiä omavalvonnan käytännön ratkaisuja. Kauppa näkee, että omavalvontaa toteuttamalla rahapelien myynti ja ikärajalvonta tapahtuu vastuullisesti ja lakia noudattaen. Omavalvontakäytännöt antavat henkilökunnalle hyviä välineitä vastuulliseen ja lainmukaiseen myyntityöhön ja varmistavat ikärajalvonnan toteutumisen sekä tukevat hajasijoitusmallin säilymistä.

Kaupan yrityksillä on vankka kokemus omavalvonnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. PTY on tehnyt jäsenyritystensä kanssa laajan omavalvontaohjeistuksen, jossa rahapelaaminen on jo osana, niin elintarvikkeiden myyntiin liittyvistä asioista kuin ikärajalvottavien tuotteiden myynnistä jo yli vuosikymmen sitten. PTY:n omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan jäsenyritysten yli 2500 myymälässä. Myynnin omavalvontaohjeistusta ja ikärajalvontaa toteutetaan rahapelien lisäksi alkoholijuomien ja -valmisteiden, tupakkatuotteiden, nikotiinivalmisteiden, aikuisille tarkoitettujen lehtien, elokuvien ja tietokonepelien sekä ilotulitteiden myynnissä. Kauppa toteuttaa ikärajalvontaa kattavasti kaikkien näiden ikärajalvottavien tuotteiden myynnin yhteydessä ja kehittää sitä myös pitkäjänteisesti.

Myymälät hyödyntävät omavalvontaohjeistuksen lisäksi sähköistä omavalvonnan tietopankkia, joka toimii jokaisen myymälän omavalvontasuunnitelman paikkana ja kehitysalustana sekä omavalvontakirjausten tietokantana.

Kaupan ja Veikkaus Oy:n omien ohjeistuksien mukaan alkoholin, tupakan ja rahapelien myynnin osalta ikä tarkastetaan henkilöiltä, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Tämä koskee myös raha-automaatteja. Muiden täysi-ikäisyyttä edellyttävien tuotteiden osalta viiteikä on 23 vuotta. Jos asiakas ei voi pyydettäessä todistaa ikäänsä, kauppa ei myy tuotetta eikä mahdollista rahapelien pelaamista. Näillä suojaikärajoilla kauppa varmistaa, että kyseisiä tuotteita ei päädy alaikäisten käyttöön tai pelattavaksi.

PTY:llä on toteutettu ikärajalvonnan tehokkaaksi koulutusvälineeksi ikärajapassikoulutusmateriaali lopputesteineen. Ikärajapassimateriaaliin kuuluu laaja kattaus ikärajalvottavien tuotteiden myyntiohjeita, haastavia tilannekuvauksia myyntitilanteista sekä lopputesti, jonka läpäistyään henkilö saa suorituksesta ikärajapassin. Kaikki myymälöissä toimivat kassahenkilöt esimiehineen suorittavat ikärajapassin. PTY:llä on yhteistyökumppaneinaan myös lukuisia oppilaitoksia ja henkilöstövuokrausyrityksiä, joissa opiskelijat ja vuokratyövoima suorittavat ikärajapassin. Materiaalin laaja päivitys toteutettiin vuonna 2018, jonka jälkeen kaikki kassatyöntekijät ovat uusineet aiemmin suorittamansa ikärajapassin vuoden 2020 loppuun mennessä.

4.2.2021

PTY ja kaupan yritykset ovat toteuttaneet vuodesta 2014 lähtien myös lukuisia ikärajavaltovonnasta kertovia viestintäkampanjoita. Vuonna 2018 toteutettiin kauppojen henkilökuntaan kohdistunut rahapeliin ikärajavaltovontaan keskittynyt kampanja yhteistyössä Veikkaus Oy:n kanssa.

Pelaamisen omavalvonnan käytännön ratkaisut

Lakiehdotuksen 16a § mukaan laissa ei määriteltäisi omavalvontasuunnitelman yksityiskohtaista sisältöä, vaan sisäministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä omavalvontasuunnitelmien laatimisesta sekä sen sisällöstä ja toteuttamisesta. PTY pitää erittäin tärkeänä, että asetusta valmisteltaessa keskustellaan Veikkaus Oy:n ja sen kumppaniyrityksiä edustavien järjestöjen kuten PTY ry:n ja MaRa ry:n kanssa. Näin voidaan varmistua siitä, että mm. kaupan vankka kokemus omavalvonnan toteuttamisesta huomioidaan valmistellessa rahautomaattien omavalvontaa, ja että se toimii myös käytännön arjessa. PTY pitää myös erittäin tärkeänä, että asetuksessa ei aseteta yrityksille kohtuuttomia vaatimuksia, mitkä poikkeavat jo nykyään toteutetusta rahapeliin omavalvonnasta, vaan nykyiset keinot nähdään riittäviksi.

Kaupan yritykset noudattavat Veikkaus Oy:n ohjeistusta ja sääntöjä rahapeliin myynnissä. Veikkaus Oy on saanut myös kommentoida PTY:n omavalvontaohjeistusta ja sen sisältöä. Pelaamisen omavalvonnalla varmistetaan, että Veikkauksen peliautomaattien, totopeliin sekä online-peliin ja arpojen myynnin ikärajoja noudatetaan, peliautomaatit sijoitetaan oikein valvonnan kannalta ja alaikäisten pelaaminen estetään.

Peliautomaatit sijoitetaan jo nykyään niin, että peliautomaatteja valvovalla työntekijällä on esteetön näkyvyys peliautomaateille. Myymälässä tulee olla valvontakoulutettu henkilö, kun peliautomaatit ovat pelattavissa. Peliautomaatteja ei saa sijoittaa tilaan, jossa niiden käyttäminen voi vaarantaa turvallisuuden tai aiheuttaa järjestyshäiriöitä. Kaupalla on ilmoitusvelvollisuus rahanpesuepäilyksissä eli tilanteissa, joissa on syytä epäillä rahan alkuperää rikolliseksi.

Peliautomaatteja ei saa pelata alle 18-vuotias. Alaikäisten pelaaminen on kielletty myös vanhempien seurassa tai luvalla. Myös pelialueella oleskelu on alaikäisiltä kielletty. Kauppa näkee, että pakollinen tunnistauminen helpottaa ikärajavaltovontaa.

Kunnioitavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Kari Luoto
toimitusjohtaja